

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Проблеми психологічної реабілітації»

професійний обов'язковий освітній компонент за освітньо-науковою програмою «Екстремальна та кризова психологія», підготовки за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на 2023-2024 навчальний рік.

Протокол №1 від 08 серпня 2023 р.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Проблеми психологічної реабілітації»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Проблеми психологічної реабілітації» спрямована на формування знань щодо методології та прикладних проблем психологічної реабілітації особистості, що набула травматичного досвіду внаслідок кризової події.

Основний результат, якого мають досягти здобувачі вищої освіти у ході вивчення навчальної дисципліни, є формування та вдосконалення знань в межах визначення та ідентифікації ресурсів життєздатності, які відображають механізми нейтралізації зовнішніх ризиків через реконструкцію базових реабілітаційних ресурсів реабілітанта.

З метою активізації самостійної роботи програма містить семінарські заняття, а також перелік завдань для самостійної роботи. Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення диференційного заліку.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Оніщенко Наталія Вікторівна, начальник кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, доктор психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 422 Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	n-onischenko@ukr.net
Наукові інтереси	- психологічна допомога постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій; - соціально-психологічна реабілітація професійних контингентів; - посттравматичне зростання.
Професійні здібності	- професійні знання і практичний досвід щодо організації та надання екстреної психологічної допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій різного походження; - навички психологічного аналізу професійної діяльності екстремального профілю; - організація та здійснення науково-методичного супроводу професійної діяльності психологів ДСНС України .
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Оніщенко Н.В., Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія - Х. : Право, 2014. – 584 с.

	<p>2. Оніщенко Н.В. Установка на життя як фактор збереження фізичного та психічного здоров'я в умовах екзистенціальної загрози / О.В. Тімченко, Н.В. Оніщенко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна № 981. Серія «Психологія». Випуск 47. – Х.: Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2011. – С. 173-177.</p> <p>3. Оніщенко Н.В. Психологічні особливості переживання початку війни цивільним населенням м. Харкова/ Оніщенко Н.В. //Проблеми екстремальної та кризової психології - 2022. № 1(3) – С.84-96 DOI 10.52363/dcpp-2022.3.12</p> <p>4. Психологічні наслідки перебування рятувальників у зоні проведення антитерористичної операції: Монографія / За заг. ред. Н.В.Оніщенко, О.В. Тімченко. – Х. : ФОП Панов А.М., 2019. – 176с.</p>
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосередини з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 422. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: є опрацювання ад'юнктами та аспірантами базових принципів під час роботи з різними категоріями постраждалих, розширення теоретичних та практичних знань психореабілітації; розкриття змісту, причин, механізмів, проявів та наслідків негативного впливу; формування у психологів навичок діагностичної, профілактичної та психологічної допомоги психосоматичним хворим.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обов'язкова професійна
Рік підготовки	2 курс
Семестр	3

Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	1
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	10
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	4
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	76
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	Екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного оволодіння даною навчальною дисципліною необхідними є вивчення дисциплін гуманітарного спрямування, опанованих здобувачами вищої освіти при здобутті другого (магістерського) рівня вищої освіти. Основну увагу слід приділити опануванню таких навчальних дисциплін як екстремальна та кризова психологія, вікова психологія, психологічне консультування, психотерапія фахівців екстремального профілю.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-наукової програми вивчення навчальної дисципліни «Проблеми психологічної реабілітації» повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
Вміти доступно, на високому науковому рівні доносити сучасні наукові знання та результати досліджень до професійної та непрофесійної спільноти.	ПР 08
Обирати сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, орієнтуватися у системі категорій, знати шляхи підвищення ефективності навчального процесу.	ПР 09
Дотримуватись, з опорою на закон, етичних норм, авторського права, норм академічної доброчесності при проведенні наукових досліджень, презентації їх результатів та у науково-дослідній діяльності.	ПР 13

Володіти навичками аналізу та самоаналізу науково-дослідної та науково-педагогічної діяльності, планування, організаторської, координаційної та управлінської діяльності, здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію.	ПР 19
Володіти особливостями філософської методології як форми концептуалізації наукового досвіду, закономірностей розвитку категорій і методів філософії, вміти формулювати аргументовану позицію в питаннях наукового світогляду, теоретично аналізувати наукові ідеї та факти, мати навички критичного аналізу теоретичного	ПР 20

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК
Здатність планувати та вирішувати задачі власного особистісного та професійного розвитку, здійснювати самоосвіту, самоорганізацію, самовиховання.	ЗК 04
Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).	ЗК 07
Здатність використовувати основи педагогічної діяльності, дидактики вищої школи, традиційні та інноваційні форми навчання і педагогічних технологій, наукової організації праці викладача ЗВО.	ЗК 08
Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері екстремальної та кризової психології.	СК 04
Здатність розробляти нові методи дослідження та використовувати їх у самостійній науково-дослідницькій діяльності у галузі екстремальної та кризової психології	СК 06
Здатність планувати, розробляти та реалізовувати роботу з підготовки фахівців ДСНС та інших ризиконебезпечних професій.	СК 07

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Зміст та мета психологічної реабілітації

Тема 1.1. Реабілітація та її різновиди. Предмет та завдання психореабілітації. Сучасний стан психологічної реабілітації. Завдання психологічної реабілітації

Тема 1.2. Основні фази реабілітаційного процесу. Принципи організації програм реабілітації та етапи визначення реабілітаційної програми.

Тема 1.4. Психотравмівні та кризові ситуації. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі

Тема 1.5. Психологічна реабілітація професійних контингентів: сучасний стан

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота
Модуль 1						
Тема 1.1	18	2	0	0	16	
Тема 1.2	16	2	0	0	14	
Тема 1.3	18	2	0	0	16	
Тема 1.4	20	2	2	0	16	
Тема 1.5	18	2	2	0	14	
Разом	90	10	4	0	76	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методологічне забезпечення психологічної реабілітаційної діяльності. Поняття реабілітаційного потенціалу. Реабілітаційний прогноз.	2
2.	Види реабілітаційних програм та умови їх проведення. Фази реабілітаційного процесу.	2
	Разом	4

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен наприкінці семестру; аналітичні роботи, презентації.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)
90–100	A
80–89	B
65–79	C
55–64	D
50–54	E
35–49	FX
0–34	F

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційного заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	10	0	0
	семінарські заняття	4	0	0
	практичні заняття*	0	0	0
II. Індивідуальна самостійна робота				30
III. Контрольна робота				30
Підсумковий контроль (екзамен)				40
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

* За виконання творчих робіт з навчальної дисципліни (участь в університетських олімпіадах з дисципліни, підготовка наукових статей, участь у конкурсах робіт і олімпіадах, виконання завдань із удосконалення дидактичних матеріалів з дисципліни тощо) здобувачу вищої освіти можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів

немає перевищувати 20.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

3 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

2 бали – здобувач орієнтується в обговорюваній тематиці, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

25-30 балів – тему розкрито в повному обсязі, всі положення обґрунтовані, є самостійні судження;

20-24 балів – тему розкрито вичерпно, положення обґрунтовані, матеріал повністю взято з літератури;

15-19 балів – тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з конспекту та основної навчальної літератури;

10-14 балів – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самостійно та інтерпретовані правильно;

5-9 балів – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітке;

1-4 бали – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві;

0 балів – завдання, передбачене на індивідуальну самостійну роботу, здобувачем не виконане.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці. Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з нижченаведеного переліку або індивідуальну тему погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе або реферату.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), вміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Реабілітація : сутність, види, історія виникнення.
2. Історичний аналіз виникнення та розвитку реабілітації як окремої галузі.
3. Співвідношення термінів «нейрореабілітація», «психологічна реабілітація», «соціальна реабілітація», «професійна реабілітація».
4. Реабілітаційні заклади в Україні та їх характеристика.
5. Місце реабілітаційної психології в структурі психологічної науки і практики.
6. Завдання психологічної реабілітації та її зв'язок з іншими видами.
7. Мета реабілітаційної психології.
8. Психічна та психологічна травма: відмінності та особливості.
9. Детермінанти виникнення психотравми.
10. Характеристика травмивної події та основні реакції людини на неї.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт:

25-30 балів – вірно дані відповіді на всі питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

20-24 балів – в цілому розкриті всі питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

15-19 балів – дані відповіді на більшість питань;

10-14 балів – дані відповіді на більшість питань, але допущені помилки;

5-9 балів – дано відповідь на одне питання;

0-4 балів – відповідь відсутня або робота містить грубі помилки.

Контрольна робота є складовою контролю роботи здобувачів вищої освіти, яка виконується у вигляді письмової роботи під час періоду самостійного навчання. Для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати контрольну роботу, яка виконується у міжсесійний період та повинна бути подана для перевірки та рецензування викладачу. Здобувачі вищої освіти, контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання екзамену з дисципліни. Оцінювання контрольної роботи здійснюється у відповідності до

визначених критеріїв. У день складання екзамену контрольні роботи на рецензування не приймаються. Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання. Слід використовувати загальноприйняту психологічну термінологію.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1; відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися 10 арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять. Список використаних літературних джерел розміщується з нової сторінки у алфавітному порядку.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопродметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат).

Перелік питань-завдань для підготовки контрольних робіт:

- 1.Зобразіть схематично взаємозв'язок психології з іншими науками та напрямками реабілітології.
2. Засвоїти механізми виникнення посттравматичного стресового розладу, його форми.
- 3.Виначити основні принципи реабілітології суїцидальної поведінки.
- 4.Визначте поняття про картину хвороби при гострих та хронічних захворюваннях, які викликають фізичні/сенсорні обмеження.
- 5.Визначити методи психологічної саморегуляції в діяльності практичного психолога в надзвичайних ситуаціях.
- 6.Визначити особливості методики професійно-трудової реабілітації осіб з обмеженими можливостями.
- 7.Проаналізувати досвід успішної абілітації та реабілітації осіб з обмеженими можливостями.
8. Психотерапевтичні реабілітаційні методи лікування паліативних хворих.
- 9.Реабілітаційна психологічна допомога при техногенних катастрофах, її особливості та методи.
- 10.Охарактеризуйте чинники кризових станів та методів реабілітаційної психології.

11. Дослідити проблеми гендерного насилля та насилля в родині.
12. Проаналізувати міжнародні стандарти соціально-психологічної реабілітації людей, що пережили полон та тортури.
13. Визначити особливості посткризової психологічної діагностики дітей .
14. Дослідити психологічну допомогу родинам військовослужбовців і ветеранів війни.
15. Визначити особливості посткризової психологічної діагностики дітей.
16. Умови переживання травмівної ситуації.
17. Політравма та колективна травма.
18. Стрес як початкова реакція на травмівну подію.
19. Поняття ПТСР и причини його формування.
20. Стадії формування післястресових порушень.
21. Мета і завдання психологічної реабілітації.
22. Види послуг в межах психологічної реабілітації.
23. Керівні принципи МПК у системі реагування в надзвичайній ситуації.
24. Особливості використання під час психореабілітації методів і технік психотерапії
25. Принципи психологічної реабілітації постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів під час екзамену:

- 35-40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;
- 28-34 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;
- 20-27 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;
- 12-19 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;
- 5-11 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;
- 0-5 балів – не володіє навчальним матеріалом або не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного

екзамену.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами
2. Реабілітація та її різновиди.
3. Що таке професійна реабілітація?
4. Розкрийте поняття соціальної реабілітації
5. В чому полягають особливості психологічної реабілітації
6. Сутність медичної реабілітації та її відмінності від інших видів.
7. Місце реабілітаційної психології в структурі психологічної науки і практики.
8. На чому базуються засади реабілітаційної психології ?
9. Надайте характеристику основним задачам реабілітаційної психології .
10. На що спрямована реабілітаційна психологія?
11. Фахівці якого фаху можуть бути допущені до надання реабілітаційних послуг населенню?
12. Чим регулюється процес психологічної реабілітації ?
13. На яких саме наукових дослідженнях загальної і соціальної психології ґрунтується реабілітаційна психологія як інтегративна дисципліна?
14. Що таке психотравмівна ситуація та її типи.
15. Наслідки переживання людиною психотравмівної події та їх характеристика.
16. Характеристика типів життєвих ситуацій відповідно рівня їхньої суб'єктивної складності та впливу на психічне здоров'я.
17. Причини, сутність та особливості колективних травм.
18. Види втрат та їх характеристика.
19. Сутність вітальної та екзистенціальної загрози в умовах надзвичайної ситуації.
20. Основні фактори, від яких залежить виникнення реакцій, психічних станів та особливості поведінки постраждалої людини.
21. Типи віддалених наслідків психотравмівної події.
22. В чому полягають базові принципи психодіагностики постраждалих осіб?
23. Особливості проведення скринінгу на ПТСР.
24. В чому полягають особливості посткризової психологічної діагностики дітей?
25. Що таке психологічна допомога? Її види та особливості.
26. В чому полягають основні принципи надання психологічної допомоги постраждалим внаслідок психотравмівних ситуацій?
27. Піраміда інтервенцій з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації.

28. Рівні надання психологічної допомоги на етапі комплексного реагування після чи під час екстремальної (надзвичайної) ситуації.
29. В чому полягає психологічна допомога на етапі комплексного реагування після гострої фази НС?
30. Характеристика заходів в межах соціально-психологічного супроводу людей, що зазнали травмивного впливу.
31. В чому полягає організація психологічної допомоги біженцям.
32. Організація психологічної допомоги: закордонний досвід.
33. Профілактика стресових розладів у працівників сектору безпеки і оборони України.
34. Сутність та особливості проведення відновлювально-реабілітаційних заходів з персоналом екстремального профілю діяльності.
35. Психологічна реабілітація – майбутні перспективи.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни.

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗУ щодо академічної доброчесності.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знуцань у сім'ї до політичного терору. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 416 с.
2. Горбунова В. В., Карачевський А. Б., Климчук В. О., Нетлюх Г. С., Романчук О. І. Соціально-психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО: посібник для ведучих груп. Львів : Інститут психічного здоров'я Українського Католицького Університету, 2016. 96 с.
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с.
4. Іпатов А.В., Професійна реабілітація інвалідів. Дніпропетровськ, 2005. 227 с.
5. Кризова психологія: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. О. В. Тімченка. – Х. : НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. – 383 с.

6. Максименко С.Д. Психологічна допомога тяжким соматично хворим : навч. посіб. / С.Д. Максименко, Н.Ф. Шевченко. – К. : Ін-т психології імені Г.С. Костюка; Ніжин : Міланік, 2007. – 115 с.
7. Оніщенко Н.В., Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія - Х. : Право, 2014. – 584 с.
8. Пророк Н., Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2018. 208 с. 6. Царенко Л., Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2018. 240 с.
9. Савчин М.В. Вікова психологія : навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
9. Соціально-психологічна профілактика стресів та стресових розладів учнів та студентів : навч. посіб. / [за ред. В.Г. Панка, І.І. Цушка]. - К. : Ніка-Центр, 2007. – 164 с.
10. Титаренко Т. Життєві кризи : технологія консультування / Тетяна Титаренко. – К. : Главник, 2007. – С. 89-93, 116-120. – Психологічний інструментарій.
11. Черненко М.І., Аршава І.Ф. Медико-соціальна і психологічна реабілітація хворих та інвалідів. Дніпропетровськ, 2007. 606 с.

Інформаційні ресурси

1. Науковий журнал «Проблеми екстремальної та кризової психології». Режим доступу: <http://dcpn.nuczu.edu.ua/uk/>

Розробник:
начальник кафедри
психології діяльності
в особливих умовах
доктор психологічних наук, професор

Наталія ОНІЩЕНКО